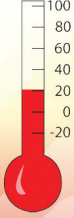

SİMİT ve PEYNİR'le "BİLİMİNSANI ÖYKÜLERİ"

Anders
Celcius

1701 - 1744

Yazan ve Çizen:
Bilgin Ersözülü

Yıl 1711. Soğuk bir kış gecesinde, İsveç'in Uppsala kentindeyiz. Celcius Ailesi yemeklerini bitirmiş sohbet ediyorlar. Bir gökbilimci olan baba Nils Celcius, ailesine mesleğiyle ilgili bir öykü anlatmıştır...

İşte böyle...
Anlayacağınız, kuzey kutbunda 6 ay gece olan dönemde gökyüzünde rengârenk ışıklar görülebiliyormuş...

Ben de dedemin bu ışıklardan söz ettiğini hatırlıyorum. Çok güzel bir şey olduğunu söylerdi.

Dünyanın şekli ve eksenindeki eğiklik yüzünden kutup bölgeleri yılın bir bölümünde gündüz saatlerinde bile aylarca tam aydınlanmaz. Gökyüzü geceymiş gibi hep karanlık olur. Nils Amca bunu kastetti...

Altı ay gece mi?

Artık yatma zamanı gelmiştir...

Sohbet güzel ama geç oldu, uyuyalım artık.

İyi geceler baba, iyi geceler anne.

Eh, artık birkaç ay uyurlar herhalde!

Ha ha ha!
Hayır, buldukları yerde geceler o kadar da uzun değil.

Anders'in aklı, babasının anlattığı öyküde kalmıştır...

Babamın anlattığı o ışıkların kaynağını çok merak ediyorum anneciğim.

Akıllı oğlum benim. Derslerine güzel güzel çalışırsan, belki bir gün sen de biliminsanı olur kendin araştırır öğrenirsin...

Ohoo!
Kim bekleyecek o kadar? İnternet'e bakıversin işte!

Daha 1711 yılındayız Simit, ne İnternet'i?

Anders Celcius babasının izinden yürümeye kararlıdır. Derslerine çalışır; okulda, evde, kütüphanede, bulabildiği her yerde kendini geliştirmek amacıyla kitap okur...

Biliminsanı olacak bu çocuk, belli. Gözünden anlarım ben!

Ha ha ha!
Senden de hiçbir şey kaçmıyor Simit.

Eğitimi boyunca gökbilim, matematik ve fizik alanlarına yoğunlaşan Celcius, okulu bitirdikten sonra Uppsala Üniversitesi'nde öğretmenlik yapmaya başlar. Gökbilim öğrettiği bu süreçte Avrupa'nın farklı ülkelerindeki üniversiteleri ve gözlemevlerini ziyaret eder. Dönemin başka biliminsanlarıyla birlikte sık sık keşif gezilerine katılır. Bu geziler arasında, ülkesinin en kuzeyine, Kuzey Kutup Dairesi'ne yakın bölgelere "kuzey ışıklarını" gözleme ve nedenlerini araştırma amacıyla yaptığı geziler de vardır...

1736, İsveç'in en kuzey bölgeleri...

Evet, burada kamp kurabiliriz sevgili meslektaşım...

Haklısınız. Kuzey ışıklarını gözlemlemek için mükemmel bir nokta...

Aaa! Köpekleri kızaklara at gibi koşmuşlar Peynir, görüyor musun?

Evet Simit'çiğim. Soğuk iklimlere ve bu işe alışık bu köpekler. O zamanlar ulaşım köpeklerin çektiği kızaklarla sağlanıyormuş...

Ve beklenen an gelir. kuzey ışıkları belirir.

Ne kadar güzel! Ama nasıl oluşuyor bu ışıklar?

Vay canına! Çok güzelmiş gerçekten!

Belki bir gün biz de kuzey ışıklarını görmeye gideriz Simit, ne dersin?

Celsius, kuzey ışıklarını gözlemledikleri sırada pusulasının ibresinin titrediğini fark eder. Bu konudaki görüşlerini meslektaşlarına açıklar.

Işıklar belirginleştiği sırada pusulanın ibresinin nasıl titrediğini fark ettiniz mi saygıdeğer meslektaşım? Ben bu ışıkların kutup bölgelerindeki manyetik alanlarla bir ilgisi olduğunu düşünüyorum!

Haklı olabilirsiniz Bay Celsius.

Evet Simit'çiğim. Bu ışıkların, Güneş rüzgârlarıyla, yani Güneş'te gerçekleşen patlamalar sonucunda yayılan ışınlama kutuplardaki manyetik alanın etkileşimi sonucu, hem kuzey hem de güney kutbunda oluştuğu artık biliniyor.

Kesin haklıdır bu Celsius!

Celsius'un katıldığı gezilerde araştırılan tek konu elbette kuzey ışıkları değildir. Celsius, gözlem yaptıkları yerlerde sıcaklıkları kaydederken sıcaklık ölçümleri konusunda büyük bir karmaşa olduğunu fark eder.

Sıcaklık ölçmek için çok farklı yöntemler kullanılıyor. Birinin kullandığı yöntem diğerini tutmuyor. Bu işi standart bir hale getirmeli, ama nasıl?

Ay, soğuktan donacak oralarda, hâlâ buluş peşinde!

Eee! Biliminsanı olmak böyle bir şey...

Celsius bu soruna çözüm bulmakta gecikmez...

Sıcaklık ölçümü yaparken suyun donma ve kaynama noktalarının temel alınmasını öneriyorum sevgili meslektaşım. Bu iki sabit sıcaklığın arasını yüz eşit parçaya bölersek, dünyanın her yerinde geçerli olabilecek ve standart bir sıcaklık ölçüm yöntemi geliştirmiş oluruz.

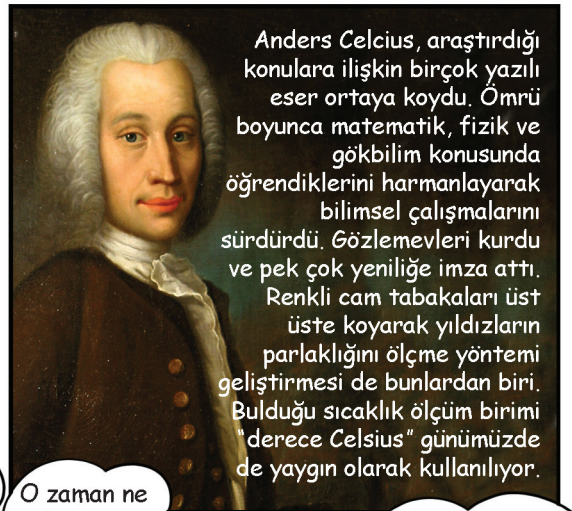
Mantıklı!

Aa! Biliyorum ben bunu. Şey, şey... Bildiğimiz "derece Celsius" bu!

Evet Simit'çiğim.

O zaman ne diyoruz?

Anders Celsius'a bilime yaptığı katkılar için sonsuz teşekkürler.

Anders Celsius, araştırdığı konulara ilişkin birçok yazılı eser ortaya koydu. Ömrü boyunca matematik, fizik ve gökbilim konusunda öğrendiklerini harmanlayarak bilimsel çalışmalarını sürdürdü. Gözlemleri kurdu ve pek çok yeniliğe imza attı. Renkli cam tabakaları üst üste koyarak yıldızların parlaklığını ölçme yöntemi geliştirmesi de bunlardan biri. Bulduğu sıcaklık ölçüm birimi "derece Celsius" günümüzde de yaygın olarak kullanılıyor.